

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 9.9.2015
COM(2015) 452 final

2015/0211 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

**millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/32/EL
(rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta)
kohaldamise eesmärgil ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri ja muudetakse
direktiivi 2013/32/EL**

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

1.1. Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

- **ELi ühise turvaliste päritoluriikide nimekirja koostamine**

Euroopa Komisjon esitas 13. mail 2015 põhjaliku Euroopa rände tegevuskava,¹ milles ta visandas lisaks varsti pärast seda esitatud, Vahemere piirkonna kriisiolukorrale reageerimiseks viivitamata võetavatele meetmetele täiendavad algatused, mida on vaja, et pakkuda struktuurilisi lahendusi rände paremaks haldamiseks kõigis selle aspektides. Osana kavandatavatest struktuurilistest algatustest ja silmas pidades praegust enneolematut survet liikmesriikide varjupaigasüsteemidele, rõhutas komisjon kuritarvituste tõhusama käsitlemise vajadust ja andis teada oma kavatsusest tugevdada liikmesriikides direktiivi 2013/32/EL (rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta) (edaspidi „direktiiv 2013/32/EL”) turvalist päritoluriiki käsitlevaid sätteid, et toetada turvaliseks tunnistatud riigist pärit isikute varjupaigataotluste kiiret töötlemist. Nagu Euroopa Ülemkogu oma 25. ja 26. juuni 2015. aasta järeldustes rõhutas, hõlmab see ka ELi ühise turvaliste päritoluriikide nimekirja koostamist.

Direktiiv 2013/32/EL võimaldab liikmesriikidel kohaldada erimenetlusi, eelkõige kiirendatud menetlusi ning piirimenetlusi, kui taotleja on sellise riigi kodanik (või kodakondsuseta isik, kelle varasem alaline elukoht on kõnealuses kolmandas riigis), mis on siseriikliku õigusega tunnistatud turvaliseks päritoluriigiks ja mida lisaks sellele võib taotleja konkreetset olukorda silmas pidades lugeda tema jaoks turvaliseks. Ainult mõni liikmesriik on vastu võtnud turvaliste päritoluriikide riikliku nimekirja. Lisaks on neis nimekirjades lahknevusi, mis võivad tuleneda teatava kolmanda riigi turvalisuse hindamisega seotud erinevustest või erinevustest, mis on seotud kolmandate riikide kodanike liikumisega, millega liikmesriigid kokku puutuvad.

Direktiiviga 2013/32/EL on ette nähtud ühised kriteeriumid kolmandate riikide turvalisteks tunnistamiseks liikmesriikide poolt; direktiivi I lisas on sätestatud järgmine:

„Riiki käsitatakse turvalise päritoluriigina, kui õigusliku olukorra, õigusaktide demokraatlikus süsteemis kohaldamise ja üldiste poliitiliste olude põhjal on võimalik tõestada, et riigis ei toimu üldist ja järjekindlat tagakiusamist direktiivi 2011/95/EL² artikli 9 tähenduses ega piinamist või muud ebainimlikku või inimväärikust alandavat kohtlemist või karistamist ning et seal ei ole rahvusvahelise või siseriikliku relvastatud konfliktiga kaasnevast valimatust vägivallast tingitud ohtu.

Nimetatud hinnangu andmisel tuleb võtta arvesse muu hulgas ka seda, millises ulatuses antakse asjaomases riigis kaitset tagakiusamise ja väärkohtlemise eest:

a) riigi asjaomaste õigusaktidega ning nende kohaldamise viisiga;

b) Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis ja/või kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelises paktis ja/või ÜRO piinamise vastases konventsioonis sätestatud

¹ COM(2015) 240 (final), 13.5.2015.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/95/EL, 13. detsember 2011, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (ELT L 337, 20.12.2011, lk 9).

õiguste ja vabaduste järgimisega, eelkõige selliste õiguste järgimisega, millest ei saa teha erandit vastavalt nimetatud Euroopa konventsiooni artikli 15 lõikele 2;

c) Genfi konventsiooni kohase tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtte järgimisega;

d) nimetatud õiguste ja vabaduste rikkumise vastaste tõhusate õiguskaitsevahendite süsteemi loomisega.”

Praegu ei sisalda ELi õigusaktid ELi ühist turvaliste päritoluriikide nimekirja. Käesoleva ettepaneku eesmärk on sellise ELi ühise nimekirja koostamine direktiivis 2013/32/EL sätestatud kriteeriumide põhjal, kuna see hõlbustab kõigil liikmesriikidel turvalise päritoluriigi kontseptsiooni kohaldamisega seotud menetluste kasutamist ja suurendab liikmesriikide varjupaigasüsteemide üldist tõhusust tõenäoliselt põhjendamatute rahvusvahelise kaitse taotluste osas. ELi ühine nimekiri vähendab ka praeguseid liikmesriikide turvaliste päritoluriikide nimekirjade vahelisi lahknevusi, aidates seeläbi kaasa menetluste ühtlustamisele ja tõkestades rahvusvahelise kaitse taotlejate edasist liikumist.

- **ELi ühisesse turvaliste päritoluriikide nimekirja kantavad kolmandad riigid**

Kogu oma käsutuses oleva asjakohase teabe, eelkõige Euroopa välisteenistuse (EEAS) aruannete ja liikmesriikidelt, Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametilt (EASO), Euroopa Nõukogult, ÜRO pagulaste ülemvolinikult ja muudelt asjaomastelt rahvusvahelistelt organisatsioonidelt saadud teabe põhjal on Euroopa Komisjon tulnud järeldusele, et Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Kosovo*,³ Montenegro, Serbia ja Türgi on turvalised päritoluriigid direktiivi 2013/32/EL tähenduses ja need tuleks kanda ELi ühisesse turvaliste päritoluriikide nimekirja.

Komisjon kasutas eelkõige EEASi aruandeid, sh 31. augusti ja 1. septembri 2015. aasta eriotstarbelisi riigipõhiseid aruandeid, liikmesriikidelt saadud teavet, sh siseriiklikke õigusakte turvaliste päritoluriikide kindlaksmääramise kohta, EASO-lt saadud teavet, sh kirjalikke aruandeid ja 2. septembril 2015 liikmesriikide ekspertidega peetud, turvalisi päritoluriike käsitleva koordineerimisenõupidamise tulemusi, samuti avalikult kättesaadavat teavet Euroopa Nõukogult, ÜRO pagulaste ülemvolinikult ja muudelt asjaomastelt rahvusvahelistelt organisatsioonidelt.

Albaanias on tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse õiguslik alus nõuetekohaselt tagatud materiaalõiguslike ja menetluslike inimõigustega ning diskrimineerimisvastaste õigusaktidega, sh osalemisega kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. Esineb veel üksikuid veritasu, koduvägivalla ja etnilistesse vähemustesse või haavatavatesse rühmadesse kuuluvate isikute, sh romade, Balkani egiptlaste ja LGBTI⁴ diskrimineerimise ja nendevastase vägivalla juhtumeid. Albaania osalemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis tähendab, et võimalus pöörduda Euroopa Inimõiguste Kohtusse on kaitseabinõu selliste inimõiguste rikkumiste vastaste õiguskaitsevahendite süsteemi tõhususe tagamiseks. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 150 taotluse hulgast rikkumisi neljal korral. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 7,8 % (1 040) Albaania kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt kaheksa liikmesriiki on tunnistanud Albaania turvaliseks päritoluriigiks. Euroopa Nõukogu on nimetanud Albaania kandidaatriigiks. Liikmesriigid

³ * Kõnealune määratlus ei piira Kosovo staatust käsitlevaid seisukohti ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/99 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

⁴ Lesbid, geid, biseksuaalid, trans- ja intersoolised inimesed.

peaksid erilist tähelepanu pöörama eespool nimetatud asjaoludele siis, kui nad määravad kindlaks, kas ELi ühises turvaliste päritoluriikide nimekirjas olevat kolmandat riiki peetakse turvaliseks päritoluriigiks konkreetse taotleja jaoks, samuti taotluse läbivaatamise ajal, kui kasutatakse direktiivis 2013/32/EL seoses turvalisest päritoluriigist pärit taotlejaga sätestatud menetlusvahendeid. Selle põhjal leiab komisjon, et Albaania on turvaline päritoluriik direktiivi 2013/32/EL tähenduses.

Bosnia ja Hertsegoviina põhiseaduses on sätestatud alus pädevuse jagamiseks riigi põhirahvuste vahel. Tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse õiguslik alus on nõuetekohaselt tagatud materiaalõiguslike ja menetluslike inimõigustega ning diskrimineerimisvastaste õigusaktidega, sh osalemisega kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. Üksikutel juhtudel esineb veel diskrimineerimist või isikutevastast vägivalda rahvuslikel või usulistel põhjustel või poliitiliste vaadete tõttu, samuti haavatavatesse rühmadesse kuuluvate isikute, nt LGBTI, ajakirjanike ja laste vastu. Bosnia ja Hertsegoviina osalemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis tähendab, et võimalus pöörduda Euroopa Inimõiguste Kohtusse on kaitseabinõu selliste inimõiguste rikkumiste vastaste õiguskaitsevahendite süsteemi tõhususe tagamiseks. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 1 196 taotluse hulgast rikkumisi viiel korral. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 4,6 % (330) Bosnia ja Hertsegoviina kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt üheksa liikmesriiki on tunnistanud Bosnia ja Hertsegoviina turvaliseks päritoluriigiks. Liikmesriigid peaksid erilist tähelepanu pöörama eespool nimetatud asjaoludele siis, kui nad määravad kindlaks, kas ELi ühises turvaliste päritoluriikide nimekirjas olevat kolmandat riiki peetakse turvaliseks päritoluriigiks konkreetse taotleja jaoks, samuti taotluse läbivaatamise ajal, kui kasutatakse direktiivis 2013/32/EL seoses turvalisest päritoluriigist pärit taotlejaga sätestatud menetlusvahendeid. Selle põhjal leiab komisjon, et Bosnia ja Hertsegoviina on turvaline päritoluriik direktiivi 2013/32/EL tähenduses.

Endises Jugoslaavia Makedoonia vabariigis on tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse õiguslik alus nõuetekohaselt tagatud materiaalõiguslike ja menetluslike inimõigustega ning diskrimineerimisvastaste õigusaktidega, sh osalemisega kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. Esineb veel üksikuid haavatavatesse rühmadesse kuuluvate isikute, sh laste, puudega inimeste, romade ja LGBTI diskrimineerimise ja nendevastase vägivalla juhtumeid. Endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi osalemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis tähendab, et võimalus pöörduda Euroopa Inimõiguste Kohtusse on kaitseabinõu selliste inimõiguste rikkumiste vastaste õiguskaitsevahendite süsteemi tõhususe tagamiseks. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 502 taotluse hulgast rikkumisi kuuel korral. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 0,9 % (70) endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt seitse liikmesriiki on tunnistanud endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi turvaliseks päritoluriigiks. Euroopa Nõukogu on nimetanud endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi kandidaatriigiks. Liikmesriigid peaksid erilist tähelepanu pöörama eespool nimetatud asjaoludele siis, kui nad määravad kindlaks, kas ELi ühises turvaliste päritoluriikide nimekirjas olevat kolmandat riiki peetakse turvaliseks päritoluriigiks konkreetse taotleja jaoks, samuti taotluse läbivaatamise ajal, kui kasutatakse direktiivis 2013/32/EL seoses turvalisest päritoluriigist pärit taotlejaga sätestatud menetlusvahendeid. Selle põhjal leiab komisjon, et endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik on turvaline päritoluriik direktiivi 2013/32/EL tähenduses.

Kosovo* puhul on tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse õiguslik alus nõuetekohaselt tagatud materiaalõiguslike ja menetluslike inimõigustega ning diskrimineerimisvastaste õigusaktidega. Kosovo* mitteühinemine ajakohaste inimõigusi

käsitlevate õigusaktidega, nagu Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon, tuleneb rahvusvahelise konsensuse puudumisest tema kui suveräänse riigi staatuse osas. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. Üksikutel juhtudel esineb ikka veel haavatavatesse rühmadesse kuuluvate isikute, nt naiste, LGBTI ja etnilistesse vähemustesse kuuluvate isikute, sh etniliste serblaste diskrimineerimise ja nendevastase vägivalla juhtumeid. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 6,3 % (830) Kosovo* kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt kuus liikmesriiki on tunnistanud Kosovo* turvaliseks päritoluriigiks. Liikmesriigid peaksid erilist tähelepanu pöörama eespool nimetatud asjaoludele siis, kui nad määravad kindlaks, kas ELi ühises turvaliste päritoluriikide nimekirjas olevat kolmandat riiki peetakse turvaliseks päritoluriigiks konkreetse taotleja jaoks, samuti taotluse läbivaatamise ajal, kui kasutatakse direktiivis 2013/32/EL seoses turvalisest päritoluriigist pärit taotlejaga sätestatud menetlusvahendeid. Selle põhjal leiab komisjon, et Kosovo* on turvaline päritoluriik direktiivi 2013/32/EL tähenduses.

Montenegros on tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse õiguslik alus nõuetekohaselt tagatud materiaalõiguslike ja menetluslike inimõigustega ning diskrimineerimisvastaste õigusaktidega, sh osalemisega kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. Esineb veel haavatavatesse rühmadesse kuuluvate isikute, sh puudega inimeste, ajakirjanike, romade ja LGBTI diskrimineerimist ja nendevastast vägivalda. Montenegro osalemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis tähendab, et võimalus pöörduda Euroopa Inimõiguste Kohtusse on kaitseabinõu selliste inimõiguste rikkumiste vastaste õiguskaitsevahendite süsteemi tõhususe tagamiseks. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 447 taotluse hulgast rikkumisi ühel korral. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 3,0 % (40) Montenegro kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt üheksa liikmesriiki on tunnistanud Montenegro turvaliseks päritoluriigiks. Euroopa Nõukogu on nimetanud Montenegro kandidaatriigiks ja temaga on alustatud läbirääkimisi. Liikmesriigid peaksid erilist tähelepanu pöörama eespool nimetatud asjaoludele siis, kui nad määravad kindlaks, kas ELi ühises turvaliste päritoluriikide nimekirjas olevat kolmandat riiki peetakse turvaliseks päritoluriigiks konkreetse taotleja jaoks, samuti taotluse läbivaatamise ajal, kui kasutatakse direktiivis 2013/32/EL seoses turvalisest päritoluriigist pärit taotlejaga sätestatud menetlusvahendeid. Selle põhjal leiab komisjon, et Montenegro on turvaline päritoluriik direktiivi 2013/32/EL tähenduses.

Serbia põhiseaduses on sätestatud alus vähemusrühmade autonoomia jaoks hariduse, keele kasutamise, teabe ja kultuuri valdkonnas. Tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse õiguslik alus on nõuetekohaselt tagatud materiaalõiguslike ja menetluslike inimõigustega ning diskrimineerimisvastaste õigusaktidega, sh osalemisega kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. Ikka veel esineb haavatavatesse rühmadesse kuuluvate isikute, sh etniliste vähemuste (sh etniliste albaanlaste), usuliste vähemuste (sh moslemite), romade ja LGBTI diskrimineerimist. Serbia osalemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis tähendab, et võimalus pöörduda Euroopa Inimõiguste Kohtusse on kaitseabinõu selliste inimõiguste rikkumiste vastaste õiguskaitsevahendite süsteemi tõhususe tagamiseks. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 11 490 taotluse hulgast rikkumisi 16 korral. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 1,8 % (400) Serbia kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt üheksa liikmesriiki on tunnistanud Serbia turvaliseks päritoluriigiks. Euroopa Nõukogu on nimetanud Serbia kandidaatriigiks ja temaga on alustatud läbirääkimisi. Liikmesriigid peaksid erilist tähelepanu pöörama eespool nimetatud asjaoludele siis, kui nad määravad kindlaks, kas ELi ühises turvaliste päritoluriikide nimekirjas olevat kolmandat riiki peetakse turvaliseks päritoluriigiks konkreetse taotleja jaoks, samuti taotluse läbivaatamise

ajal, kui kasutatakse direktiivis 2013/32/EL seoses turvalisest päritoluriigist pärit taotlejaga sätestatud menetlusasutusi. Selle põhjal leiab komisjon, et Serbia on turvaline päritoluriik direktiivi 2013/32/EL tähenduses.

Türgi puhul on tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse õiguslik alus nõuetekohaselt tagatud materiaalõiguslike ja menetluslike inimõigustega ning diskrimineerimisvastaste õigusaktidega, sh osalemisega kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. Ikka veel esineb haavatavatesse rühmadesse kuuluvate isikute, sh vähemuste (sh etnilised kurdid), ajakirjanike ja LGBTI diskrimineerimist ja inimõiguste rikkumist. Türgi osalemine Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioonis tähendab, et võimalus pöörduda Euroopa Inimõiguste Kohtusse on kaitseabinõu selliste inimõiguste rikkumiste vastaste õiguskaitsevahendite süsteemi tõhususe tagamiseks. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 2 899 taotluse hulgast rikkumisi 94 korral. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 23,1 % (310) Türgi kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Üks liikmesriik on tunnistanud Türgi turvaliseks päritoluriigiks. Euroopa Nõukogu on nimetanud Türgi kandidaatriigiks ja temaga on alustatud läbirääkimisi. Liikmesriigid peaksid erilist tähelepanu pöörama eespool nimetatud asjaoludele siis, kui nad määravad kindlaks, kas ELi ühises turvaliste päritoluriikide nimekirjas olevat kolmandat riiki peetakse turvaliseks päritoluriigiks konkreetse taotleja jaoks, samuti taotluse läbivaatamise ajal, kui kasutatakse direktiivis 2013/32/EL seoses turvalisest päritoluriigist pärit taotlejaga sätestatud menetlusvahendeid. Selle põhjal leiab komisjon, et Türgi on turvaline päritoluriik direktiivi 2013/32/EL tähenduses.

Käesolevat ettepanekut tuleks käsitada esimese sammuna põhjaliku ühise turvaliste päritoluriikide nimekirja koostamiseks liidu tasandil. Seepärast võib komisjon teha ettepaneku lisada pärast ELi ühise nimekirja vastuvõtmist Euroopa Parlamendi ja nõukogu poolt sinna veel kolmandaid riike, mis vastavad turvaliseks tunnistamise kriteeriumidele. Eeljärgjekorras on kolmandad riigid, kust on pärit hulgaliselt rahvusvahelise kaitse taotlejaid ELis, nt Bangladesh, Pakistan ja Senegal.

Käesolevas ettepanekus märgitakse, et juhul kui Euroopa Parlament ja nõukogu määruse vastu võtaksid, esitaks komisjon kolm aastat pärast määruse jõustumist aruande selle kohta, milliseid täiendavaid ühtlustamismeetmeid on võimalik võtta, et kaoks vajadus turvaliste päritoluriikide riiklike nimekirjade järele.

1.2. Kooskõla poliitikavaldkonnas kehtivate sätetega

Käesolev ettepanek on kooskõlas direktiivis 2013/32/EL sätestatud rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuetega ja muude Euroopa ühise varjupaigasüsteemi vahenditega.

1.3. Kooskõla liidu muude poliitikavaldkondadega

Ettepanek kehtestada ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri ja lisada sinna eelkõige Euroopa Ülemkogu poolt kandidaatriikideks nimetatud kolmandad riigid on kooskõlas liidu laienemispoliitikaga. Kui Euroopa Ülemkogu nimetas Albaania, endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi, Montenegro, Serbia ja Türgi kandidaatriikideks, leiti, et nad vastavad Kopenhaagenis 21.–22. juunil 1993 toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel kehtestatud kriteeriumidele, mis käsitlevad demokraatiat, õigusriigi põhimõtet, inimõigusi ning vähemuste austamist ja kaitset tagavate institutsioonide stabiilsust, ning nad peavad neid liidu liikmeks saamise kriteeriume jätkuvalt täitma. Poliitiliste ja majanduslike kriteeriumide täitmisel tehtavaid edusamme ja vastavust liidu õigustikule hinnatakse igal aastal Euroopa Komisjoni eduaruandes. Käesolev ettepanek lisada Albaania, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Montenegro, Serbia ja Türgi ELi ühisesse turvaliste päritoluriikide nimekirja ei mõjuta

Euroopa Komisjoni poolt tulevikus iga kõnealuse kolmanda riigi kohta esitatavaid iga-aastaseid eduaruandeid.

2. KONSULTEERIMINE HUVITATUD ISIKUTEGA

Varjupaigataotluste menetlemise kiirendamise vajadusega seoses osutas Euroopa Ülemkogu oma 25.–26. juuni 2015. aasta järeldustes komisjoni kavatsusele tugevdada direktiivi 2013/32/EL sätteid turvaliste päritoluriikide kohta, mis võib hõlmata seda, et kehtestatakse ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri.

Justiits- ja siseküsimuste nõukogu väljendas oma 20. juuli 2015. aasta järeldustes turvaliste päritoluriikide kohta heameelt ELi ühise turvaliste päritoluriikide nimekirja võimaliku kehtestamise üle. Nõukogu märkis „Lääne-Balkani riikide osas, et need riigid on kantud enamikesse siseriiklikesse turvaliste päritoluriikide loeteludesse, et Euroopa Ülemkogu kinnitas mitmel korral nende riikide väljaajateid saada ELi liikmeks ning et Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Montenegro ja Serbia olid üle viidud nende riikide loetellu, kelle kodanikud on [viisanõudest] vabastatud vastavalt alates 19. detsembrist 2009 ja 15. detsembrist 2010. Lisaks oli kogu ELis 2014. aastal heaks kiidetud varjupaigataotluste arv Lääne-Balkani riikide osas üsna väike. Selle põhjal võib eeldada, et kõik liikmesriigid võivad pidada Lääne-Balkani riike turvalisteks päritoluriikideks.”

Pärast justiits- ja siseküsimuste nõukogu järeldusi korraldas EASO 2. septembril 2015 liikmesriikidega ekspertide tasandi kohtumise, kus jõuti laiapõhjalisele konsensusele selles, et Albaaniat, Bosniat ja Hertsegoviinat, Kosovot*, endist Jugoslaavia Makedoonia vabariiki, Montenegrot ja Serbiat tuleks pidada turvalisteks päritoluriikideks direktiivi 2013/32/EL tähenduses.

3. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS, PROPORTSIONAALSUS, PÕHIÕIGUSED

3.1. Õiguslik alus

Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 78 lõike 2 punktil d, mis on selliste meetmete õiguslik alus, mis käsitlevad ühist menetlust ühetaolise varjupaiga või täiendava kaitse seisundi andmiseks ja äravõtmiseks. Ettepaneku eesmärk on kehtestada direktiivi 2013/32/EL kohaldamise eesmärgil ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri ning muuta kõnealust ELi toimimise lepingu artikli 78 lõike 2 punkti d alusel vastu võetud direktiivi.

3.2. Subsidiaarsus

ELi toimimise lepingu V jaotisega, milles käsitletakse vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevat ala, antakse teatavad volitused neis küsimustes Euroopa Liidule. Selliseid volitusi tuleb teostada kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikliga 5, st niisuguses ulatuses ja siis, kui liikmesriigid ei suuda täielikult saavutada kavandatava meetme eesmärke ning seepärast saaks kavandatava meetme ulatust ja mõju arvestades neid paremini saavutada liidu tasandil.

Ettepaneku eesmärk on kehtestada liidu tasandil ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri, sest see hõlbustaks kõigil liikmesriikidel turvalise päritoluriigi kontseptsiooni kohaldamisega seotud menetluste kasutamist. Ettepaneku eesmärk on käsitleda ka liikmesriikide turvaliste päritoluriikide nimekirjade mõningaid lahknevusi, mille tõttu samadest kolmandatest riikidest pärit rahvusvahelise kaitse taotlejate suhtes ei kohaldata liikmesriikides alati sama menetlust. Liikmesriigid ei suuda kavandatava meetme üldist eesmärki täielikult saavutada ja see on võimalik paremini saavutada Euroopa Liidu tasandil.

3.3. Proportsionaalsus

Proportsionaalsuse põhimõttega kooskõlas ei lähe olemasoleva õigusraamistiku kavandatud muudatused seatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale. ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri kehtestatakse selliste kriteeriumide kohaselt, mis sätestati juba direktiivis 2013/32/EL päritoluriikide turvaliseks tunnistamiseks, ja sellesse ühisesse nimekirja kantud riike hakatakse korrapäraselt läbi vaatama. Direktiivi 2013/32/EL kavandatud muudatused piirduvad sellega, mis on vajalik, et tagada, et direktiivi 2013/32/EL need sätted, mis on seotud turvalise päritoluriigi kontseptsiooni kohaldamisega, on kohaldatavad ELi ühisesse turvaliste päritoluriikide nimekirja kantud kolmandate riikide suhtes.

3.4. Õigusakti valik

ELi ühise turvaliste päritoluriikide nimekirja kehtestamine määrusega on põhjendatud kõnealuse ühise nimekirja laadiga, pidades silmas, et see kehtestatakse liidu tasandil ja et seda tuleks liikmesriikide õiguskorras otseselt kohaldada.

3.5. Põhiõigused

Käesolevas ettepanekus austatakse põhiõigusi ja järgitakse hartas tunnustatud põhimõtteid, sh varjupaigaõigus ja kaitse tagasi- ja väljasaatmise vastu, nagu on ette nähtud harta artiklitega 18 ja 19.

Eelkõige tuletatakse meelde, et kooskõlas direktiiviga 2013/32/EL ei saa kolmanda riigi kandmine ELi ühisesse turvaliste päritoluriikide nimekirja tagada selle riigi kodanikele absoluutset turvalisust ja ei kõrvalda järelikult vajadust vaadata nende rahvusvahelise kaitse taotlused asjakohaselt individuaalselt läbi. Lisaks tuletatakse meelde, et kui taotleja esitab mõjuvad põhjused, miks asjaomast riiki ei saa pidada tema jaoks turvaliseks, ei ole tema puhul enam asjakohane käsitada seda riiki turvalisena.

Kolmandad riigid, mille kohta on tehtud ettepanek kanda need ELi ühisesse turvaliste päritoluriikide nimekirja, vastavad direktiiviga 2013/32/EL kehtestatud turvaliseks tunnistamise tingimustele. See eeldab, et õigusliku olukorra, õigusaktide demokraatlikus süsteemis kohaldamise ja üldiste poliitiliste olude põhjal on võimalik tõestada, et nendes riikides ei toimu üldist ja järjekindlat tagakiusamist direktiivi 2011/95/EL artikli 9 tähenduses ega piinamist või muud ebainimlikku või inimväärigust alandavat kohtlemist või karistamist ning et seal ei ole rahvusvahelise või riigisisese relvastatud konfliktiga kaasnevast valimatust vägivallast tingitud ohtu.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanek ei mõjuta ELi eelarvet ega tohiks mõjutada ka liikmesriikide eelarveid.

5. MUU TEAVE

5.1. Järelevalve-, hindamis- ja aruandluskord

Ettepanekuga on nähtud ette, et pärast kolme aasta möödumist käesoleva määruse jõustumisest tuleks komisjoni esitatava aruande põhjal kaaluda võimalust võtta tulevikus täiendavaid ühtlustamismeetmeid, millega võib kaasneda see, et kaob vajadus turvalisi päritoluriike käsitlevate siseriiklike nimekirjade järele.

5.2. Ettepaneku teatavate sätete üksikasjalik selgitus

Määruse ettepanekuga kehtestatakse ELi ühine nimekiri kolmandatest riikidest, mida peetakse turvalisteks päritoluriikideks direktiivi 2013/32/EL tähenduses. Lisaks muudetakse sellega

direktiivi 2013/32, et ELi ühisesse nimekirja kantud kolmandate riikide suhtes oleks võimalik kohaldada kõnealuse direktiivi sätteid turvaliste päritoluriikide kohta.

ELi turvaliste päritoluriikide nimekiri sätestatakse kavandatud määruse I lisas. Nimetatud lissasse kantavad riigid peavad vastama turvaliseks päritoluriigiks tunnistamise tingimustele, mis on sätestatud direktiivi 2013/32/EL I lisas. Komisjon leiab, et Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina, endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik, Kosovo*, Montenegro, Serbia ja Türgi vastavad nendele tingimustele ning et nad tuleks esimese sammuna kanda ELi ühisesse nimekirja.

Ettepanekuga on nähtud ette komisjoni kohustus vaadata korrapäraselt läbi ELi ühisesse nimekirja kantud kolmandate riikide olukord, lähtudes mitmesugustest andmeallikatest, sealhulgas eelkõige Euroopa välisteenistuse korrapärased aruanded ja liikmesriikide, EASO, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti, Euroopa Nõukogu ja muude asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide andmed.

Ettepanekuga on nähtud ette, et turvalisi päritoluriike käsitleva ELi nimekirja võimalikud muudatused tuleb võtta vastu seadusandliku tavamenetluse kohaselt. Siiski on nähtud ette, et kõnealusesse nimekirja kantud kolmanda riigi olukorra ootamatu halvenemise korral on komisjonil õigus võtta ELi toimimise lepingu artikli 290 kohaselt vastu delegeeritud õigusakt, et kõrvaldada kolmas riik nimekirjast üheks aastaks, kui komisjon leiab põhjendatud hinnangu alusel, et kolmas riik ei vasta enam turvalise päritoluriigina käsitamise tingimustele. Komisjonil oleks võimalik nimetatud üheaastast ajavahemikku pikendada maksimaalselt ühe aasta võrra, kui ta on teinud ettepaneku muuta määrust, et eemaldada asjaomane kolmas riik turvalisi päritoluriike käsitlevast ELi nimekirjast. Ettepanek sisaldab üksikasjalikke sätteid komisjonile volituste delegeerimise tingimuste kohta, sealhulgas volituste kestus, Euroopa Parlamendi ja nõukogu õigus need mis tahes ajal tühistada, komisjoni kohustus teavitada Euroopa Parlamenti ja nõukogu delegeeritud õigusaktide vastuvõtmisest ja asjaolu, et delegeeritud õigusaktid saavad jõustuda ainult juhul, kui kõnealused institutsioonid ei ole kuu aja jooksul pärast teavitamist esitanud ühtki vastuväidet.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

**millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/32/EL
(rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta)
kohaldamise eesmärgil ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri ja muudetakse
direktiivi 2013/32/EL**

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 78 lõike 2 punkti d,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁵,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust⁶,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/32/EL⁷ võimaldab liikmesriikidel kohaldada spetsiifilisi menetluseeskirju, eelkõige kiirendatud ja piirimenetlusi selgelt määratletud juhtudel, kui rahvusvahelise kaitse taotlus on tõenäoliselt põhjendamatult, sealhulgas juhul, kui taotluse esitaja on sellise riigi kodanik, mis on siseriikliku õiguse kohaselt turvaline päritoluriik ja mida võib lisaks pidada asjaomase taotluse esitaja jaoks tema konkreetset olukorda silmas pidades turvaliseks. Samu eeskirju võib kohaldada kodakondsuseta isikute suhtes selliste kolmandate riikide puhul, mille alalised elanikud nad varem olid.
- (2) Direktiiviga 2013/32/EL on ette nähtud ühised kriteeriumid kolmandate päritoluriikide turvalisteks tunnistamiseks liikmesriikide tasandil. Turvalised päritoluriigid on oma õigusaktides kindlaks määranud aga ainult teatavad liikmesriigid, mis tähendab, et kõik liikmesriigid ei saa praegu kasutada direktiiviga 2013/32/EL ette nähtud menetluslikke vahendeid. Lisaks on liikmesriikide vastuvõetud siseriiklikud turvaliste päritoluriikide nimekirjad lahknevad, mis võib tuleneda teatavate kolmandate riikide turvalisuse hindamise erinevustest või selliste kolmandate riikide kodanike rändevoogude laadi erinevustest, millega neil tuleb tegeleda, ning seetõttu ei kohalda liikmesriigid praegu samade kolmandate riikide suhtes alati direktiivi 2013/32/EL kohast turvalise päritoluriigi kontseptsiooni.
- (3) Kuna alates 2014. aastast on liidus tehtud rahvusvahelise kaitse avalduste arv väga järsult suurenenud ja liikmesriikide varjupaigasüsteemid on sellest tulenevalt

⁵ ELT C , , lk .

⁶ ELT C , , p .

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2013/32/EL, 26. juuni 2013, rahvusvahelise kaitse seisundi andmise ja äravõtmise menetluse ühiste nõuete kohta (ELT L 180, 29.6.2013, lk 60).

enneolematu surve all, tunnistas liit vajadust tulemuslikumalt kohaldada direktiivi 2013/32/EL turvalist päritoluriiki käsitlevaid sätteid, mis on oluline vahend tõenäoliselt põhjendamatute taotluste kiire menetlemise toetamiseks. Varjupaigataotluste menetlemise kiirendamise vajadusega seoses osutas Euroopa Ülemkogu oma 25.–26. juuni 2015. aasta järeldustes eelkõige komisjoni Euroopa rände tegevuskavas⁸ esitatud kavatsusele neid sätteid tugevdada, mis võib hõlmata seda, et kehtestatakse ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri. Komisjoni kavatsust tugevdada direktiivi 2013/32/EL sätteid turvaliste päritoluriikide kohta, sealhulgas ELi ühise turvaliste päritoluriikide nimekirja võimalikku kehtestamist, tervitas ka justiits- ja siseküsimuste nõukogu oma 20. juuli 2015. aasta järeldustes turvaliste päritoluriikide kohta.

- (4) ELi ühine turvaliste riikide nimekiri tuleks kehtestada direktiivis 2013/32/EL sätestatud ühiste kriteeriumide põhjal, sest see hõlbustaks kõigil liikmesriikidel turvalise päritoluriigi kontseptsiooni kohaldamisega seotud menetluste kasutamist ning suurendaks seeläbi liikmesriikide varjupaigasüsteemide üldist tõhusust tõenäoliselt põhjendamatute rahvusvahelise kaitse taotluste menetlemisel. ELi ühise nimekirja kehtestamisega lahendatakse ka liikmesriikide siseriiklike turvaliste päritoluriikide nimekirjade erinevuste probleem, mis tingib selle, et samadest kolmandatest riikidest pärit rahvusvahelise kaitse taotlejate suhtes ei kohaldata liikmesriikides alati samu menetlusi. Liikmesriikidele peaks küll jääma õigus kohaldada või kehtestada õigusakte, millega lubatakse muude kui ELi ühises nimekirjas sisalduvate kolmandate riikide turvalisteks riikideks tunnistamine riiklikul tasandil, kuid kõnealuse ühise nimekirja kehtestamine tagab, et kõik liikmesriigid kohaldavad kõnealust kontseptsiooni nimekirja kantud riikidest pärit taotlejate puhul ühetaoliselt. See hõlbustab vastavalt menetluste kohaldamise ühtlustamist ja hoiab seeläbi ära rahvusvahelist kaitset taotlevate isikute teise rände. Selles kontekstis tuleks pärast kolme aasta möödumist käesoleva määruse jõustumisest kaaluda komisjoni esitatava aruande põhjal võimalust võtta tulevikus täiendavaid ühtlustamismeetmeid, millega võib kaasneda see, et kaob vajadus turvalisi päritoluriike käsitlevate siseriiklike nimekirjade järele.
- (5) Direktiivi 2013/32/EL sätteid, mis on seotud turvalise päritoluriigi kontseptsiooni kohaldamisega, peaksid olema kohaldatavad käesoleva määrusega kehtestatud ELi ühisesse nimekirja kantud kolmandate riikide suhtes. See tähendab eelkõige seda, et kolmanda riigi kandmine ELi ühisesse turvaliste päritoluriikide nimekirja ei saa tagada selle riigi kodanikele absoluutset turvalisust ja ei kõrvalda järelikult vajadust vaadata rahvusvahelise kaitse taotlused asjakohaselt individuaalselt läbi. Lisaks tuleks tuletada meelde, et kui taotleja esitab mõjuvad põhjused, miks asjaomast riiki ei saa pidada tema jaoks turvaliseks, ei ole tema puhul enam asjakohane käsitada seda riiki turvalisena.
- (6) Komisjon peaks vaatama korrapäraselt läbi selliste kolmandate riikide olukorra, kes ei ole ELi ühises turvaliste päritoluriikide nimekirjas. ELi ühisesse nimekirja kantud kolmanda riigi olukorra ootamatu halvenemise korral tuleks anda komisjonile õigus võtta Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 290 kohaselt vastu õigusakte, et kõrvaldada kolmas riik ELi ühisest nimekirjast üheks aastaks, kui komisjon leiab põhjendatud hinnangu alusel, et kolmas riik ei vasta enam turvalise päritoluriigina käsitamise tingimustele, mis on sätestatud direktiivis 2013/32/EL. Kõnealuse

⁸

COM (2015) 240 (final), 13.5.2015.

põhjendatud hinnangu eesmärgil peaks komisjon võtma arvesse tema käsutuses olevaid mitmesuguseid andmeallikaid, sealhulgas eelkõige komisjoni iga-aastased eduaruanded nende kolmandate riikide kohta, mille Euroopa Ülemkogu on nimetanud kandidaatriikideks, Euroopa välis teenistuse korrapäraseid aruanded ning liikmesriikide, EASO, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti (EASO), Euroopa Nõukogu ja muude asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide andmed. Komisjonil peaks olema võimalik kolmanda riigi ELi ühisest nimekirjast kõrvaldamist pikendada maksimaalselt ühe aasta võrra, kui ta on teinud ettepaneku muuta käesolevat määrust, et eemaldada asjaomane kolmas riik turvalisi päritoluriike käsitlevast ELi nimekirjast. On eriti oluline, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone muu hulgas ekspertide tasandil. Delegeeritud õigusaktide ettevalmistamisel ja koostamisel peaks komisjon tagama asjaomaste dokumentide sama- ja õigeaegse ning asjakohase edastamise Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

- (7) Pärast seda, kui justiits- ja siseküsimuste nõukogu, mille 20. juuli 2015. aasta kohtumisel leppisid liikmesriigid kokku, et prioriteediks tuleb seada Lääne-Balkani turvalisuse hindamine kõigi liikmesriikide poolt, esitas oma järeldused turvaliste päritoluriikide kohta, korraldas EASO 2. septembril 2015 liikmesriikidega ekspertide tasandi kohtumise, kus jõuti laiapõhjalisele konsensusele selles, et Albaaniat, Bosniat ja Hertsegoviinat, Kosovot*,⁹ endist Jugoslaavia Makedoonia vabariiki, Montenegrot ja Serbiat tuleks pidada turvalisteks päritoluriikideks direktiivi 2013/32/EL tähenduses.
- (8) Kooskõlas direktiiviga 2013/32/EL käsitatakse riiki turvalise päritoluriigina, kui õigusliku olukorra, õigusaktide demokraatlikus süsteemis kohaldamise ja üldiste poliitiliste olude põhjal on võimalik tõestada, et riigis ei toimu üldist ja järjekindlat tagakiusamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2011/95/EL¹⁰ artikli 9 tähenduses ega piinamist või muud ebainimlikku või inimväärikust alandavat kohtlemist või karistamist ning et seal ei ole rahvusvahelise või riigisisese relvastatud konfliktiga kaasnevast valimatust vägivallast tingitud ohtu.
- (9) Tuginedes mitmesugustele andmeallikatele, sealhulgas eelkõige Euroopa välis teenistuse korrapäraseid aruanded ning liikmesriikide, EASO, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti, Euroopa Nõukogu ja muude asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide andmed, peetakse mitut kolmandat riiki turvalisteks riikideks.
- (10) Albaanias moodustavad tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse nõuetekohase õigusliku aluse materiaalsoõiguslikke ja menetluslikke inimõigusi käsitlevad ning diskrimineerimisvased õigusaktid, samuti osalemine kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 150 taotluse hulgast rikkumisi neljal korral. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 7,8 % (1 040) Albaania kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt kaheksa liikmesriiki on tunnistanud Albaania turvaliseks päritoluriigiks. Euroopa Ülemkogu on nimetanud Albaania

⁹ *Selline nimekasutus ei piira Kosovo staatust käsitlevaid seisukohti ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/99 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2011/95/EL, 13. detsember 2011, mis käsitleb nõudeid, millele kolmandate riikide kodanikud ja kodakondsuseta isikud peavad vastama, et kvalifitseeruda rahvusvahelise kaitse saajaks, ning nõudeid pagulaste või täiendava kaitse saamise kriteeriumidele vastavate isikute ühetaolisele seisundile ja antava kaitse sisule (uuesti sõnastatud) (ELT L 337, 20.12.2011, lk 9).

kandidaatriigiks. Tol ajal hinnati, et Albaania vastab Kopenhaagenis 21.–22. juunil 1993 toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel kehtestatud kriteeriumidele, mis käsitlevad demokraatiat, õigusriigi põhimõtet, inimõigusi ning vähemuste austamist ja kaitset tagavate institutsioonide stabiilsust, ning Albaania peab neid liidu liikmeks saamise kriteeriume jätkuvalt täitma kooskõlas iga-aastases eduaruandes esitatud soovitustega.

- (11) Bosnias ja Hertsegoviinas on pädevuste jagamisel riigi põhirahvuste vahel aluseks põhiseadus. Tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse nõuetekohase õigusliku aluse moodustavad materiaaõiguslikke ja menetluslikke inimõigusi käsitlevad ning diskrimineerimisvased õigusaktid, samuti osalemine kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 1 196 taotluse hulgast rikkumisi viiel korral. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 4,6 % (330) Bosnia ja Hertsegoviina kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt üheksa liikmesriiki on tunnistanud Bosnia ja Hertsegoviina turvaliseks päritoluriigiks.
- (12) Endises Jugoslaavia Makedoonia vabariigis moodustavad tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse nõuetekohase õigusliku aluse peamisi materiaaõiguslikke ja menetluslikke inimõigusi käsitlevad ning diskrimineerimisvased õigusaktid, samuti osalemine kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 502 taotluse hulgast rikkumisi kuuel korral. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 0,9 % (70) endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt seitse liikmesriiki on tunnistanud endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi turvaliseks päritoluriigiks. Euroopa Ülemkogu on nimetanud endise Jugoslaavia Makedoonia vabariigi kandidaatriigiks. Tol ajal hinnati, et endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik vastab Kopenhaagenis 21.–22. juunil 1993 toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel kehtestatud kriteeriumidele, mis käsitlevad demokraatiat, õigusriigi põhimõtet, inimõigusi ning vähemuste austamist ja kaitset tagavate institutsioonide stabiilsust, ning endine Jugoslaavia Makedoonia vabariik peab neid liidu liikmeks saamise kriteeriume jätkuvalt täitma kooskõlas iga-aastases eduaruandes esitatud soovitustega.
- (13) Kosovo* puhul moodustavad tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse nõuetekohase õigusliku aluse materiaaõiguslikke ja menetluslikke inimõigusi käsitlevad ning diskrimineerimisvased õigusaktid. Kosovo* mitteühinemine ajakohaste inimõigusi käsitlevate õigusaktidega, nagu Euroopa inimõiguste konventsioon, tuleneb rahvusvahelise konsensuse puudumisest tema kui suveräänse riigi staatuse osas. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 6,3 % (830) Kosovo* kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt kuus liikmesriiki on tunnistanud Kosovo* turvaliseks päritoluriigiks.
- (14) Montenegros moodustavad tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse nõuetekohase õigusliku aluse materiaaõiguslikke ja menetluslikke inimõigusi käsitlevad ning diskrimineerimisvased õigusaktid, samuti osalemine kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 447 taotluse hulgast rikkumisi ühel korral. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 3,0 % (40) Montenegro kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt üheksa liikmesriiki on tunnistanud Montenegro turvaliseks päritoluriigiks. Euroopa Ülemkogu on nimetanud Montenegro kandidaatriigiks ja läbirääkimised on avatud. Tol ajal

hinnati, et Montenegro vastab Kopenhaagenis 21.–22. juunil 1993 toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel kehtestatud kriteeriumidele, mis käsitlevad demokraatiat, õigusriigi põhimõtet, inimõigusi ning vähemuste austamist ja kaitset tagavate institutsioonide stabiilsust, ning Montenegro peab neid liidu liikmeks saamise kriteeriume jätkuvalt täitma kooskõlas iga-aastases eduaruandes esitatud soovitustega.

- (15) Serbias on hariduse, keele kasutamise, teabe ja kultuuri valdkonnas vähemusrühmade autonoomia aluseks põhiseadus. Tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse nõuetekohase õigusliku aluse moodustavad materiaalõiguslikke ja menetluslikke inimõigusi käsitlevad ning diskrimineerimisvastased õigusaktid, samuti osalemine kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 11 490 taotluse hulgast rikkumisi 16 korral. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 1,8 % (400) Serbia kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Vähemalt üheksa liikmesriiki on tunnistanud Serbia turvaliseks päritoluriigiks. Euroopa Ülemkogu on nimetanud Serbia kandidaatriigiks ja läbirääkimised on avatud. Tol ajal hinnati, et Serbia vastab Kopenhaagenis 21.–22. juunil 1993 toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel kehtestatud kriteeriumidele, mis käsitlevad demokraatiat, õigusriigi põhimõtet, inimõigusi ning vähemuste austamist ja kaitset tagavate institutsioonide stabiilsust, ning Serbia peab neid liidu liikmeks saamise kriteeriume jätkuvalt täitma kooskõlas iga-aastases eduaruandes esitatud soovitustega.
- (16) Türgis moodustavad tagakiusamise ja väärkohtlemise vastase kaitse nõuetekohase õigusliku aluse materiaalõiguslikke ja menetluslikke inimõigusi käsitlevad ning diskrimineerimisvastased õigusaktid, samuti osalemine kõigis peamistes rahvusvahelistes inimõigustealastes lepingutes. 2014. aastal avastas Euroopa Inimõiguste Kohus 2 899 taotluse hulgast rikkumisi 94 korral. Puuduvad tõendid oma kodanike väljasaatmise kohta. 2014. aastal leidsid liikmesriigid, et 23,1 % (310) Türgi kodanike varjupaigataotlustest olid põhjendatud. Üks liikmesriik on tunnistanud Türgi turvaliseks päritoluriigiks. Euroopa Ülemkogu on nimetanud Türgi kandidaatriigiks ja läbirääkimised on avatud. Tol ajal hinnati, et Türgi vastab Kopenhaagenis 21.–22. juunil 1993 toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumisel kehtestatud kriteeriumidele, mis käsitlevad demokraatiat, õigusriigi põhimõtet, inimõigusi ning vähemuste austamist ja kaitset tagavate institutsioonide stabiilsust, ning Türgi peab neid liidu liikmeks saamise kriteeriume jätkuvalt täitma kooskõlas iga-aastases eduaruandes esitatud soovitustega.
- (17) Kuna liikmesriigid ei suuda käesoleva määruse eesmärgi täielikult saavutada ning seepärast saaks kavandatava meetme ulatust ja mõju arvestades neid paremini saavutatavad liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale.
- (18) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse hartas tunnustatud põhimõtteid.
- (19) [Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on kõnealused liikmesriigid teatanud oma soovist osaleda käesoleva määruse vastuvõtmisel ja kohaldamisel.]

VÕI

[Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt, ja ilma et see piiraks nimetatud protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale nimetatud liikmesriigid käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole nende suhtes siduv ega kohaldatav.]

VÕI

[Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Ühendkuningriik käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.]

Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Iirimaa teatanud (... kirjaga) oma soovist osaleda käesoleva määruse vastuvõtmisel ja kohaldamisel.]

VÕI

[Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artikli 3 kohaselt on Ühendkuningriik teatanud (... kirjaga) oma soovist osaleda käesoleva määruse vastuvõtmisel ja kohaldamisel.]

Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes) artiklite 1 ja 2 kohaselt, ja ilma et see piiraks kõnealuse protokolli artikli 4 kohaldamist, ei osale Iirimaa käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav.]

- (20) Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolli nr 22 (Taani seisukoha kohta) artiklite 1 ja 2 kohaselt ei osale Taani käesoleva määruse vastuvõtmisel ning see ei ole tema suhtes siduv ega kohaldatav,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

Artikkel 1

Reguleerimisese

Käesoleva määrusega kehtestatakse ELi ühine nimekiri kolmandatest riikidest, mida peetakse turvalisteks päritoluriikideks direktiivi 2013/32/EL tähenduses.

Artikkel 2

ELi ühise turvaliste päritoluriikide nimekirja kehtestamine

1. Käesoleva määruse I lisas loetletud kolmandad riigid on turvalised päritoluriigid.
2. Komisjoni vaatab ELi ühisesse turvaliste päritoluriikide nimekirja kantud kolmandate riikide olukorra korrapäraselt läbi, lähtudes mitmesugustest andmeallikatest, sealhulgas eelkõige Euroopa välisteenistuse korrapärased aruanded ning liikmesriikide, EASO, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti, Euroopa Nõukogu ja muude asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide andmed.
3. ELi ühise turvaliste päritoluriikide nimekirja võimalikud muudatused tuleb võtta vastu seadusandliku tavamenetluse kohaselt.
4. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 3 vastu delegeeritud õigusakte, et eemaldada kolmas riik ELi ühisest turvaliste päritoluriikide nimekirjast.

Artikkel 3

Kolmanda riigi eemaldamine ELi ühisest turvaliste päritoluriikide nimekirjast olukorra ootamatu muutumise korral

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. ELi ühisesse turvaliste päritoluriikide nimekirja kantud kolmanda riigi olukorra ootamatu muutumise korral korraldab komisjon põhjendatud hindamise, milles uurib direktiivi 2013/32/EL I lisas sätestatud tingimuste täitmist asjaomase riigi poolt, ja kui need tingimused ei ole enam täidetud, võtab ta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu otsuse, millega asjaomane kolmas riik kõrvaldatakse üheks aastaks ELi ühisest nimekirjast.
3. Kui komisjon on teinud ettepaneku muuta käesolevat otsust, et kõrvaldada kolmas riik ELi ühisest turvaliste päritoluriikide nimekirjast, võib ta lõikes 2 osutatud põhjendatud hinnangu alusel lõike 2 kohaselt vastu võetud delegeeritud otsuse kehtivust pikendada maksimaalselt ühe aasta võrra.
4. Käesolevas artiklis osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates [käesoleva määruse jõustumise kuupäev]. Komisjon koostab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne viieaastase ajavahemiku möödumist. Volituste delegeerimist uuendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite, tehes seda hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.
5. Euroopa Parlament või nõukogu võib käesolevas artiklis osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tühistamise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu*

Teatajas või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

6. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti käesoleva artikli kohaselt vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

7. Käesoleva artikli alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole ühe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud sellele vastuväiteid või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväiteid.

Artikkel 4

Direktiivi 2013/32/EL muudatused

Direktiivi 2013/32/EL muudetakse järgmiselt.

1) Artikli 36 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Vastavalt käesolevale direktiivile siseriiklikus õiguses turvaliseks päritoluriigiks tunnistatud kolmandat riiki või kolmandat riiki, mis on kantud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr XXXX/2015* [käesolev määrus] kehtestatud ELi ühisesse turvaliste päritoluriikide nimekirja, võib pidada pärast taotluse individuaalset läbivaatamist konkreetse taotleja seisukohalt turvaliseks päritoluriigiks ainult juhul, kui:

a) taotlejal on selle riigi kodakondsus või

b) ta on kodakondsuseta isik ning tema varasem alaline elukoht oli selles riigis

ning ta ei ole esitanud mõjuvaid põhjusi selle kohta, miks ei saa seda riiki tema konkreetse olukorra ja direktiivi 2011/95/EL kohaselt rahvusvahelise kaitse saamise kriteeriumidele vastavaks isikuks tunnistamise seisukohalt pidada turvaliseks päritoluriigiks.”

2) Artikli 37 lõige 1 asendatakse järgmisega:

„1. Liikmesriigid võivad säilitada või kehtestada õigusaktid, mis võimaldavad siseriiklikul tasandil vastavalt I lisale määrata rahvusvahelise kaitse taotluste läbivaatamise eesmärgil kindlaks riigid, mida tunnustatakse turvaliste päritoluriikidena, kuid mis on muud riigid, kui need, mis on kantud määrusega (EL) nr XXXX/2015 [käesolev määrus] kehtestatud ELi ühisesse turvaliste päritoluriikide nimekirja.”

3) I lisa pealkiri asendatakse järgmisega:

„Turvaliste päritoluriikide kindlaksmääramine artikli 36 ja artikli 37 lõike 1 kohaldamisel”.

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr XXXX/2015, [kuupäev], millega kehtestatakse direktiivi 2013/32/EL kohaldamise eesmärgil ELi ühine turvaliste päritoluriikide nimekiri ja muudetakse direktiivi 2013/32/EL.

Artikkel 5

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja liikmesriikides vahetult kohaldatav kooskõlas aluslepingutega.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel
president

Nõukogu nimel
eesistuja